

KUR'AN-I KERİM'LE İLGİLİ BİLGİLER*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!

Aziz ve muhterem Akra ve Ak-Televizyon izleyicileri! Kur'an-ı Kerim meali sohbetlerimizin ikincisine başlıyoruz. Allah-u Teâlâ Hazretleri, *Fâtiha*'dan başlayıp Kur'an-ı Kerim'in sonundaki *Muavvizeteyn*'e kadar izahları sıhhatle afiyetle yapmayı, tamamlamayı nasîb eylesin...

Bu ikinci konuşmamda, Kur'an-ı Kerim üzerine açıklamalara başlamadan önce, bazı ön bilgileri sizlere sunmayı düşünüyorum.

Kur'an-ı Kerim, yeri göğü yaratan, ins ü cinni var eden, alemlerin rabbi Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kelâm-ı kadîmidir. Bu bakımdan son derece önemlidir, konu son derecede ciddîdir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri lütfuyla, keremiyle, rahmetiyle, insanoğlunu yarattığı zamandan beri rehbersiz, irşadsız bırakmamıştır. İlk insan Adem AS, aynı zamanda ilk peygamberdir. Asırlar boyunca insanoğulları var oldukça, yaşadıkça, onlar doğru yolu görsünler, bulsunlar, iyi kulluk yapsınlar; birbirleriyle insânî münâsebetleri güzel olsun, hem dünyaları hem ahiretleri ma'mur olsun diye, Allah-u Teâlâ Hazretleri nice mübarek kullarını, seçkin kullarını, yüksek kullarını, pür-nûr kullarını peygamber göndermiştir.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu peygamberlerin evveli, Hazret-i Adem Atamız AS'dır. İbrâhim AS, o peygamberlerin tanıdıklarımızdan, Kur'an-ı Kerim'de hakkında bilgiler verilen mübareklerinden birisidir. Nuh AS, sevdiğimiz peygamberlerimizden bir tanesidir. Mûsâ AS, Hârûn AS sevdiğimiz peygamberlerdendir. İsâ AS sevdiğimiz peygamberlerdendir. Bu peygamberlerin sonuncusu, ahir zaman peygamberi, efendimiz, serverimiz, önderimiz Muhammed-i Mustafâ SAS'dir.

İslâm okadar güzel ki, bütün insanlığı kucaklıyor. Bütün insanların büyük çoğunluğunun inandığı mübarek kimselerin mübarek olduğunu, kutsal olduğunu, iyi olduğunu bildiriyor ve biz onları seviyoruz. Ne kadar güzel!..

Mûsâ AS'ı seviyoruz, İsâ AS'ı seviyoruz. Mûsâ AS'a indirilen vahiylerle, İsâ AS'a indirilen vahiylerle iman etmişiz. Ne kadar güzel!..

Ama başka dinlerin mensubları hem birbirleriyle çekişme içindeler, hem de bizim peygamberimize inanmadıkları için, çok büyük bir hatâ işlemiş oluyorlar. Çünkü Adem AS'ı yaratan ve asırlar boyu nice peygamberler gönderen Allah-u Teâlâ Hazretleri, en son peygamber olarak, ahir zaman peygamberi olarak Peygamber-i Zîşânımız'ı göndermiş ve bundan önceki peygamberlere inen melekler ona da inerek, vahiy yoluyla Allah'ın emirlerini, yasaklarını getirmiştir.

İşte bu çeşitli vahiy şekilleriyle, Cebrâil AS vasıtasıyla peygamberimiz, ahir zaman nebîsi Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'e de Kur'an-ı Kerim'i cedde cedde, Arapça tâbiriyle nücûmen, yâni zümre zümre, küme küme 23 yılda, Allah-u Teâlâ Hazretleri indirmiştir. Bugün bizim kullandığımız milâdî tarihe vuracak olursak, 610 tarihinden Efendimiz'in vefat ettiği 632 tarihine kadar, Kur'an-ı Kerim'in inmesi devam etmiştir.

Böylece vahyin şiddetine dayanılması, Efendimiz'in gönlünün kuvvetlenmesi, hükümlerinin, konularının iyi anlaşılması, ayetlerinin ezberlenmesi ve hayata geçirilip uygulanması da kolay olmuştur. 23 yılda indirilmesi büyük bir hikmettir.

Tabii hemen hatırlatalım, 610'la 632 arası 22 eder ama, milâdî sene ile hicrî sene arasında fark olduğundan, birisi 365 gün diğeri 354 gün olduğundan, 11 günlük fark böyle senelerce birikince, ikisi arasında yıl farkı meydana getiriyor. Hicrî 23 yılda indirilmiş. Yâni 40 yaşında peygamberlik gelmiş, 63 yaşında irtihâl-i dâr-ı bekâ eyleyinceye kadar vahiy devam etmiştir Peygamber Efendimiz'e...

Biliyorsunuz vahiy denilen olay, başkalarının da görebildiği, hissedebildiği, insanın duyularını zorlayan şiddetli bir olaydır. Bir kere, vahiy geldiği zaman Peygamber SAS Efendimiz'e, arı vızıltısına benzeyen bir ses duyulurdu. Bunları bilmek önemli, zamanımızın insanları bunları daha iyi anlarlar.

Peygamber Efendimiz'e değişik bir hal gelirdi. Terlerdi, mübarek terleri alınında boncuk boncuk görünürdü. Meselâ, devenin üzerinde iken vahiy gelse, deve bu vahye dayanamaz ve çökmek zorunda kalırdı. O dayanıklı, kuvvetli çöl hayvanı deve yere çökerdi.

Bir başka olay benim dikkatimi çekmiştir: Bir keresinde, Peygamber Efendimiz ahabı ile topluca, sıkışık bir vaziyette otururken vahiy geldi. O zaman Peygamber Efendimiz'in dizinin değdiği bir kişi, çok ızdırab çekti ve sanki dizi ezilecek, dağılacak, parçalanacak gibi oldu.

Yâni, bu vahiy denilen, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Cebrâil AS'la Peygamber Efendimiz'e gönderdiği ahkâmın gelişi, böyle çevreyi de etkileyebilen bir şekilde olurdu, görülebilen bir şekilde olurdu.

a. Ayetler

Biliyorsunuz Kur'an-ı Kerim sûrelerden, sûreler de ayetlerden meydana gelmiştir. Müstakil bir varlığı olan Kur'an-ı Kerim parçalarına ayet denilir. Kur'an-ı Kerim ayetleri diye bu ismi hep duymuşsunuzdur.

Kur'an-ı Kerim ayetlerine, bu küçük harf veya kelime gruplarına ayet denilmesi, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bizzat kendisi tarafından dır. Âl-i İmran Sûresi'nin baş tarafında Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ

مُحَكَّمَاتٌ هُنَّ أُمَّ الْكِتَابِ وَأُخْرٌ مُتَشَابِهَاتٌ

(آل عمران:٧)

(*Hüve'llezî enzele aleyke'l-kitâb*) “O Allah’tır ey Rasûlüm, senin üzerine bu Kur’an-ı Kerim’i indiren... (*Minhü âyâtün muhkemâtün*) Bu indirilen ayetlerin bir kısmı muhkem ayetlerdir.” *Muhkem*, tahkim edilmiş, kuvvetli, mânâsı âşikâr, hemen anlaşılabilen, kendisinden hüküm çıkarılabilen ayetlerdir. (*Ve uharu müteşâbihât*) “Bir kısmı da insanların anlayamayacağı esrarlı, rumuzlu ayetlerdir.” diye bildiriliyor. (Al-i İmran, 3/7)

Buradan anlıyoruz ki, indirilen Kur’an-ı Kerim’in bu küçük parçalarına *ayet* ismini veren bizzat Allah-u Teâlâ Hazretleri’dir. Çünkü burada (*âyâtün muhkemâtün*) derken, açıkça ayet kelimesi geçiyor.

Bu Kur’an-ı Kerim ayetleri çoklukla ibretli, hikmetli anlamlı bir cümledir. Bizim cümle sözünden anladığımız gibi, dilbilgisi kurallarına göre bir cümledir. Fakat bazan anlamı iyi anlayamayan rümuza, müteşâbih birkaç harf de ayet olabilir. Meselâ böyle ayetlerden, sizin de hemen hatırlayacağınız bazılarını söyleyeyim:

(الم) *Elîf, lâm, mîm*. Kur’an-ı Kerim’in ilk süslü baş sayfasın da, Fâtiha ile Bakara sûrelerinin olduğu sayfada, hemen Bakara Sûresi’nin ilk ayeti... *Elîf, lâm, mîm*; üç tane harf...

Sonra, meselâ: (حم) Hà, mîm... Meselâ: (طه)
) Tâ, hâ... Meselâ: (يس) Yâ, sîn... Meselâ: (كهيعص)
Kâf, hâ, yâ, ayn, sâd... (Meryem, 19/1)
Meselâ: (عسق) Ayn, sîn, kâf... (Şûrâ, 42/2)
Meselâ (طسم) Tâ, sîn, mîm... (Şuarâ, 26/1)

Bunlar birer harf grubudur; iki harf veya daha fazla harftir. Nedir mâhiyeti?.. Esrarlı, bazı duyumlar, bazı rivayetler var. Ama sonuç itibariyle harftir ve ayettir.

Demek ki ayet, en küçük böyle rumuzlu harfler olabilir. Bunlara *hurûf-u mukattaa* deniliyor. Tek tek böyle söylenen harfler; bir cümle, bir kelime değil yâni. Bunlar da ayet olabiliyor. Esrârını, rumû zunu Peygamber-i Zîşânımız SAS Efendimiz biliyor. Ama herkes bilmiyor. Ashabdan bazı k imseler müteşâbih ayetleri, bazı izahlarda bulunarak açıklamışlarsa da, çoğu da esrarını muhafaza etmektedir.

Bazen ayet-i kerime bir tek kelime olur. Meselâ:

الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ

(الرحمن: ۱-۲)

(*Er-rahmân*); bu bir ayettir. (*Alleme'l-kur'ân*)
“Kur'an-ı Kerim'i öğretti.” ikinci ayetidir
Rahmân Sûresi'nin. (Rahman, 55/1-2)

Meselâ:

الْقَارِعَةُ

(القارعة: ۱)

(*El-kàriah*) bir kelime... (Kària, 101/1)

Meselâ:

وَالضُّحَىٰ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ

(الضحى: ١)

(*Ve'd-duhà*) birinci ayettir; (*Ve'l-leyli izâ secâ*) ikinci ayettir. (Duhà, 93/1-2)

Meselâ:

الْحَاقَّةُ

(الحاقة: ١)

(*El-hàkkah*) bir kelime... (Hakka, 69/1)

Meselâ:

ثُمَّ نَظَرَ

(المدثر: ١١)

(*Sümme nazara*) “Sonra baktı.” (Müddessir, 74, 21) Burada iki kelime var.

Meselâ:

مُدْهَامَّتَانِ

(الرحمن: ٦٤)

(*Müdhâmmetân*) (Rahman, 55/64) Uzatmalı, medli tek bir kelime Rahmân Sûresi'nde.

Meselâ, Fâtîha'da:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(فاتحة: 1-2)

(*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn*) bir ayet,
(*Er-rahmâni'r-rahîm*) bir ayet. (Fâtîha, 1/1-2)

Demek ki, ayet ille cümle olacak diye bir kural yok. Bazen ayet bir tek kelime olabilir, hattâ rumuzlu birkaç harf olabilir. Bazen de birçok kelimededen veya cümleden oluşan, uzun bir cümleler topluluğu olabilir. Meselâ, *Ayete'l-Kürsî* bir ayettir. Okuduğumuz zaman biliyorsunuz, bayağı uzunca...

Sonra Kur'an-ı Kerim'in en büyük ayeti, bir büyük sayfa tutan, tek bir sayfa tutan *Ayet-i Müdâyene*'dir. Bakara Sûresi'nin sonunda, *Âmene'r-rasûlü*'den bir sayfa önceki ayet-i kerimedir (Bakara, 2/282). Borçlanmanın ahkâmını, borçluların, alacaklıların bunu nasıl tesbit edeceğini bildiren uzun bir ayettir. Şahitler tutulacak, şahitler iki tane olacak. Eğer şahitlerden bir tanesi erkek olursa, o zaman iki tane kadın şahit daha olacak. Şahitler tehdit edilmeyecek, baskı altında olmayacak... Uzun uzun izahat, bir tek ayette yapıyor.

b. Ayetlerin Sayısı

Ayetlerin birbirinden ayırım işaretleri vardır, fasılaları vardır. *Fâsıla*; fasleden, yâni ayıran demek. Kur'an-ı Kerim basmalarında

ve yazmalarında, bazen buralara ayetin numarası yazılır. Kaçınıcı ayet olduğunu bilmek bakımından, o da iyi bir şey.

Ayetlerin sayısı, tabii böyle önemli, çeşitli büyük konularda bu kadar hacimli bir kitabın ayetlerinin sayımında, alimlerin görüşlerinde bazı küçük değişiklikler olabilir. Bizim kendi din tarihimizde, Orta Asya'dan Ortadoğu'ya, Hindistan kıtasına, Osmanlı bölgesine, bugünkü Türkiye'mize kadar ehl-i sünnet ulemasının kullandığı Kur'an-ı Kerim baskıları ve yazmalarında ayetlerin sayısı, bugün okuduğumuz Kur'an-ı Kerim'deki numaralamaya göre, 6236 ayettir.

Bazen arkadaşlara soruyorum, "Kur'an-ı Kerim kaç ayet?" diye; bazıları "6666" diye, dört tane altıyı sıralıyorlar. Bu doğru değildir, gerçekleri yansıtmıyor. Kur'an-ı Kerim'in ayet sayısı 6236'dır.

Biliyorsunuz inen ayetler, tarifleri kolay olsun diye çeşitli yönlerden sınıflandırılmışlardır. Peygamber SAS Efendimiz zamanından beri yapılan bir bölümleme göre, ayetler *Mekkî* ve *Medenî* olarak ikiye ayrılır. Hangileri *Mekkî* sayılır, hangileri *Medenî* sayılır diye farklı izahlar var. Ama kuvvetli görüş, yaygın görüş: Hicretten önce inen ayetlere, *Mekkî* ayetler denilir. Peygamber Efendimiz, henüz daha Medine-i Münevvere'ye hicret etmemiş, Mekke'de. *Mekkî* zâten Mekkeli demek... Hicretten sonra inen ayetlere ise, *Medenî* denir.

Yâni, Medine-i Münevvere'li demek ama, ille bu ayetlerin Medine-i Münevvere'de inmiş olması şartı yoktur. Hicretten sonra inmiş olan ayetlere, Medine'de inmese bile *Medenî*, yâni Medine-i Münevvere'de bulunma devresinde inen ayetler denilmiştir.

Mekkî ayetlerin özellikleri, daha ziyade imana yönelik, kısa cümleli, heyecan dolu ayetlerdir. Medine-i Münevvere devresine ait ayetler ise, uzun ve hüküm bildiren; beşerî, siyâsî, ictimâî, ticârî ahkâmı bildiren, emir ve hüküm ayetleri oluyor diye biliyoruz.

Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinde önemli olan bir başka mesele de, Kur'an-ı Kerim'in bu ayetleri, Kur'an-ı Kerim'de Peygamber Efendimiz'e nüzul, iniş sırasına göre sıralanmamıştır. Sıra ilâhî emre ve işarete göredir ve tevkîfîdir. Yâni keyfî veya tarihî değil, tevkîfî sırası vardır. Bu şu demektir: Bir ayet-i kerime kümesi, birkaç ayet-i kerimeden ibaret bir vahiy geldiği zaman, Peygamber Efendimiz bu gelen vahiylerin, ayetlerin nereye konulmasını gerektiğini, hangi ayetin arkasına, hangi sûrenin içine konulması gerektiğini bildirmiştir; öyle oraya konulmuştur.

Biliyorsunuz, ayetlerden oluşan daha büyük Kur'an-ı Kerim bölümlerine *sûre* denilir. Eskiden şehirlerin etrafına müdafaa için duvarlar yapılırdı, bunlara *sur* denirdi. *Sûre* kelimesi de bununla ilgilidir. *Sur* demektir veya yüksek mevkî, şerefli menzile anlamına alınmıştır. Yâni, bu sûreler şerefli olduğundan Kur'an-ı Kerim diyoruz, ayet-i kerime diyoruz.

Kerîm; soylu, asil demek... Sûre de, bir müstakil Kur'an bölümü olmak şerefinden dolayı bu ismi almıştır.

Bir de, Arap dilini bilenler, tarihini inceleyenler aşinâdır meseleye; birçok kavram hayattan alınmıştır, somut şeylerden alınmıştır. Sonra, soyut kavramlara isim olmuştur. Meselâ *netîce* diyoruz, sonuç mânâsına... *Netîce* aslında, Arapların deve yavrusuna verdikleri isimdir. Devenin doğurduğu yavruya, doğmuş mânâsına *netîce* denir. Oradan sonuç anlamına kullanılmış. Sonuç kavramı için, netice'yi biz de kullanıyoruz. "Bu işin neticesi..." diyoruz. Deve yavrusu demek değil tabii; sonucu demek.

Ayet, gözle görülen büyük alâmet demek. Büyük binalara, konak filân gibi çarpıcı binalara da *ayet* denir. İnsanın aklını etkileyen büyük olaylara da *ayet* denir. İşte bu büyük binâlara *ayet* denildiğinden, Kur'an-ı Kerim'in o parçalarına *ayet* ismi verildiğini düşünürsek; sur da şehri temsil ediyorsa; demek ki sûreler şehirler gibi, *ayet*ler de o şehirdeki şerefli konaklar gibi... Bu mânâlardan düşünülerek, Kur'an-ı Kerim'in küçük kısımlarına *ayet* denmiş; büyük kısımlarına, kümelerine *sûre* denmiş oluyor. Böyle bir benzetmeden çıkmış olabilir.

En küçük *sûre*, üç ayetten müteşekkildir. Kevser Sûresi, Asr Sûresi üç ayettir. İhlâs Sûresi dört ayettir. En büyük *sûre* de, hemen Fâtîha'dan sonra, (*Elif, lâm, mîm.*)

diye başlayan Bakara Sûresi'dir. O da 286 ayettir, elli sayfa kadar devam eder. Yâni, sûrelerin de muhteviyatları, hacimleri farklıdır, kimisi büyüktür, kimisi küçüktür. Bunlar da yine emre göre, ilâhî işarete göredir.

Peygamber SAS Efendimiz, gelen ayetleri, “Şu sûrenin falan yerine yerleştireceksiniz! Şu, şuraya konulacak!” diye açık ve kesinlikle bildirmiştir. Ayetler sûrelerin içine ona göre yerleştirilmiştir.

Meselâ, ilk inen ayetler, İkra Sûresi'nin ilk ayetleri, Peygamber Efendimiz Hıra Dağı'nda iken indi. Vahiyle ilk defa orada karşılaştı Peygamber Efendimiz, Cebrâil AS'ı o devrede gördü. İlk inen ayetler İkra Sûresi'nin tamamı değildir, başındaki beş ayettir. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ
عَلَقٍ إِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ
عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

(العلق: ۱-۵)

(İkra' bi'smi rabbike'llezî halak. Haleka'l-insâne min alak. İkra' ve rabbüke'l-ekrem. Ellezî alleme bi'l-kalem. Alleme'l-insâne mâ lem ya'lem.) [Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir aşılannmış yumurtadan yarattı.

Oku! İnsana bilmediklerini belleten, kalemle yazmayı öğreten Rabbin en büyük kerem sahibidir.] (Alak, 96/1-5)

Bunlar inmiştir, ama sûre bunlardan ibaret değildir. Aşağı doğru devam eder, aşağıda secde ayeti vardır. Onlar sonradan indiği halde, Peygamber Efendimiz, “Şunun arkasına, şöyle yerleştireceksiniz!” dediği için, oraya yerleştirilmiş ve böylece birkaç zamanda inen ayetler bir sûre teşkil etmiştir.

Bunların önemi çok büyüktür. O bakımdan Kur’an-ı Kerim’in açıklaması yapılırken, ayet kümeleri, mânâ bakımından bir birlik teşkil eden ayetler izah edilir. Ama sûrenin devamında bir başka konuya geçebilir, sûrenin devamında konu değişebilir. Yâni, ille bir sûrenin, tek bir konuya ait olması diye bir durum mevcut değildir.

c. Sûrelerin İsimlendirilmesi

Peygamber Efendimiz ve ashab-ı kiram sûreleri birbirlerinden ayırmak için, birbirlerine anlatmak için sûrelere isimler vermişlerdir. Bazen bu isim bir tanedir, bazen müteaddit, pek çok isimleri olabilir bir sûrenin... Meselâ, *el-Bakara Sûresi* diyoruz; meselâ, *er-Rahmân Sûresi* diyoruz.

Bu isimler, ya sûrenin içindeki önemli konulardan dolaydır. Meselâ, Bakara Sûresi’nde Benî İsrâil’in Allah-u Teâlâ tarafından kesilmesi emredilen bir kurbanı, ineği kesmekteki tereddütleri anlatıldığından Bakara Sûresi denilmiştir.

Bir inek kurban kesilecekti. Çünkü, çevresindeki kavimler ineğe tapıyorlardı. Kesilmesi lâzım ki, hikmetleri var... Onun Allah'ın bir yaratığı olduğu ve insanların hizmetinde olduğu, tapınmaya lâyık olmadığı anlaşılın diye. Ama o zaman, Benî İsrâil onu kesmekte zorlanmış. Çünkü kalıntılar var eski inançlarından...

Allah-u Teâlâ Hazretleri kesilmesini buyurmuş, Mûsâ AS kesilmesini emretmiş. Onun için, 286 ayetlik o sûreye Bakara Sûresi denilmiş. Yâni, bu ineğin kurban edilmesi olayının anlatıldığı sûre demek oluyor. Halbuki bu elli sayfalık, iki buçuk cüzlük Kur'an-ı Kerim sûresinde, çok değişik konular da var...

Kur'an-ı Kerim'de bu sûrelerin isimleri, demek ki konusuyla ilgili olabilir. Başladığı ilk kelime ile ilgili olabilir. Meselâ, *Tebâreke Sûresi* diyoruz, (*Tebâreke'llezî bi-yedihi'l-mülk*) diye başladığı için... Aynı sûrenin *Mülk Sûresi* diye de adlandırılması vardır.

Meselâ, imanı bütün sâfiyetiyle anlattığı için, katıksız, hâlis, muhlis imanı anlattığı için, *Kul huva'llâhu ehad Sûresi*'ne *Ihlâs Sûresi* denmiştir. Kevser anlatıldığı için, (*İnnâ a'taynâke'l-kevser*) diye başlayan sûreye *Kevser Sûresi* denmiştir.

Ondan sonra, meselâ *Kul huva'llah*, *Kul eüzü bi-rabbi'l-felak*, *Kul eüzü bi-rabbi'n-nâs*; bu üç sûreye, *Muavvizât* denmiştir. Sondaki iki sûreye, *Muavvizeteyn* denmiştir. Böyle çeşitli isimleri vardır.

Bunlar Kur'an-ı Kerim'deki sûre başında, ayrı bir çerçeve içine, başlık çerçevesi içine yazılır. Ve bu çerçeve içindeki bu isimler, Kur'an-ı Kerim'den değildir. Yâni, Kur'an-ı Kerim'in o bölümünün bilinmesi içindir. Burada sûresinin adı, ayet sayısı, Mekkî veya Medenî oluşu yazılmıştır ama, bilgi olsun diye yazılmıştır. Yâni vahiy olduğu için değil. Meselâ:

سُورَةُ الْبَقَرَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ سِتُّ وَثَمَانُونَ
وَمِئَتَانِ آيَةً

(Sûretü'l-bakarah) “Bakara Sûresi... (Medeniyyetün) Medine devresine ait ayetlerden müteşekkil bir sûre. (Ve hiye sittün ve semânûne ve mietâni âyeh) O iki yüz seksen altı ayettir.” diye başlıkta bunlar yazar.

Tabii her başlığın, ille bunları yazsın diye bir mecburiyeti yok. Sadece sûre ismini yazıp, öylece geçen baskılar da vardır. Bu, bizim kullanmakta olduğumuz Kur'an-ı Kerimlerdeki durumu söylüyorum. O başlıklar Kur'an-ı Kerim'den değildir.

d. Kur'an-ı Kerim'in Yazılması

Kur'an-ı Kerim ayetleri hazarda veya seferde, yâni şehirde otururken veya seyahat halindeyken veya savaş halindeyken, nerede inmişse derhal o zamanda yazılmıştır. Peygamber Efendimiz'e vahiy gelince, vahiy kâtipleri onu hemen Efendimiz'in emri üzere yazıya geçirmişler ve hemen ezberlemişlerdir.

Arapların o zekâsı, hafıza kuvvetiyle bir anda aşk ile, şevk ile, inen ayetler ezberlenmiştir. Böylece, Kur'an-ı Kerim hafızları çoktu Peygamber Efendimiz'in zamanında...

Hazret-i Ali Efendimiz meselâ, vahiy kâtiplerinden birisiydi. Yâni vahiy geldiği zaman yazanlardan, yazıyı bilen bir büyüğümüz... Meselâ, İstanbul'da kabri bulunan Ebû Eyyûb el-Ensârî, vahiy kâtiplerinden biriydi ve hafızdı aynı zamanda...

Sonra bu hafızlar, —o zaman *kurrâ* deniliyor— kıraat ilminde maharet kazanmış hafızlar, savaşlarda şehid olmağa başlayınca, bir tehlike belirdi. “Bunları bilenler azalırsa, o zaman tehlike olur.” diye, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz RA zamanında ilmî bir heyet kuruldu ve Kur'an-ı Kerim bir cilt haline, bir mushaf haline getirildi heyet tarafından... Halka da okunarak, herkes tarafından tasvib edildi.

Sonra Hazret-i Osman RA zamanında, bu ana nüshadan, yâni bir cilt haline getirilmiş Kur'an-ı Kerim'den yeni nüshalar yazılarak, genişleyen İslâm diyarlarına, çeşitli vilayet merkezlerine bu Kur'an-ı Kerimler gönderildi.

Bunlardan bazıları hâlen elimizde mevcuttur, müzelerde muhafaza edilmektedir. Meselâ, Hazret-i Osman Kur'an-ı Kerim okuyordu, o sırada şehid edilmişti. Şehid edilirken kanlarının sıçramış olduğu Kur'an-ı Kerim nüshası bile, o kan izleriyle, şu anda müzede elimizdedir. Bizim Topkapı Emânât-ı Mukaddese dairemizde... Ne mutlu, ne güzel!

Hazret-i Ali Efendimiz tarafından yazılı bir Kur'an-ı Kerim nüshası vardır; bu çok büyük bir mutluluk vesilesi...

Çünkü, Kur'an-ı Kerim hiç bozulmadan yazılmış ve tâ Peygamber Efendimiz'in zamanından bu zamana kadar korunmuştur. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri, kendisi vaad etmiştir. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

(الحجر: ٩)

(*Innâ nahnü nezzelne'z-zikra ve innâ lehû lehâfizûn.*) “Kur'an-ı Kerim'i biz indirmekteyiz, biz indiriyoruz, biz indirdik ve onu biz koruyacağız.” (Hicr, 15/9) buyrulmuştur.

Yâni, kıyamete kadar Kur'an-ı Kerim korunacak, ahkâmı bilinecek. Tâ ahir zaman geldiği zaman, yâni dünyanın bozulması, kıyametin kopma zamanı geldiği zaman, hadis-i şeriflerde bildiriliyor ki, “Kur'an-ı Kerim ayetleri böyle vızıldayarak uçacak.” deniliyor. Bu bir hakikat de olabilir. Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri kâdirdir. Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, bozulmuş olan insanlığın arasından çekilip alınacak... Ya da Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına hiç kimse kulak asmamağa, Allah'ın emirlerini dinlememeğe başlayacak diye, bir işaret de olabilir.

Yâni, kıyamete kadar Kur'an-ı Kerim'in korunacağı Allah tarafından bildirilmiştir, korunacaktır.

Bu Kur'an-ı Kerimler, ilkönce ellerindeki mevcut malzemeye yazılmıştır. Ashâb-ı kiramın elinde bez varsa beze, deri varsa deriye; meselâ geniş bir hayvan kürek kemiği varsa, düz olduğu için kürek kemiğinin üstüne; çeşitli böyle kağıt diyebileceğimiz üzerine yazılabilen malzeme varsa, onlara yazılmıştır.

Eski Kur'an-ı Kerim nüshalarında, yazılar *kûfî* dediğimiz köşeli yazılardır. Bir de *Hicaz kûfîsi* veyahut, *ma'kılî* yazı ile yazılmıştır, o zamanın en eski metinleri... Tabii o metinlere baktığımız zaman, şimdiki Kur'an-ı Kerimlerde gördüğümüz harf noktaları ve harekelerin olmadığını görürüz. Onları okumak mütehasısların işidir, herkes okuyamaz.

Şimdiki metinlerde, *te* üstte iki noktalıdır, *se* üç noktalıdır, *cim* ortasında bir noktadır. Daha sonra bunları icad etmişler ve kullanmışlardır.

Tarihteki eski mushaflara baktığımız zaman, onların sayfa büyüklükleri ve bir sayfada bulunan satır sayısı çok değişiktir ve farklı farklıdır. Sonradan tarih boyunca, bunların düzene sokulduğunu gözüyoruz. Yazı düzene girmiştir. Eskiden de güzel yazılar vardır, sonradan da ama, yazılış düzene girmiştir ve tecrübeye dayanarak tertip mükemmelleştirilmiştir.

Okunma ve ezberlenme kolay olsun diye de, Kur'an-ı Kerim çeşitli bölümlere bölünmüştür. Kur'an-ı Kerim'in kendisi bir çerçeve içine alınmış, bunlar çerçevenin dışında gösterilmiştir.

Meselâ, Kur'an-ı Kerim otuz cüze ayrılmıştır. Otuz cüz. Meselâ, Amme Cüzü diyoruz, Amme Sûresi'yle başlayan bu otuzuncu cüzdür. Fâtîha'yla başlayan ilk, birinci cüzdür.

Bu otuza ayırmak neden olabilir? Yâni her gün bir bölümü okunsun da bir ayda tamamlansın, otuz günde Kur'an-ı Kerim okunması tamamlansın diye otuza bölmüşler. İleride hadis-i şerifleri okuyacağım, sohbetimin sonunda... Bazen yedi bölümlü Kur'an-ı Kerimler vardır. Şimdiki Kur'an-ı Kerimlerin bir yerinde yedi tane bölüm işaret edilmiştir. Bu yedi bölüme *menzil* denilir. Bu da, bir haftada okunmak maksadıyla bir bölümlenmedir.

Bizde, bu otuz cüzden her cüz, dört rubûa ayrılmıştır. *Rubu'*, biliyorsunuz, çeyrek demek, dörtte bir yâni. Böylece Kur'an-ı Kerim'de yüz yirmi rubu' var bizim elimizdeki baskılarda.

Ayrıca sayfalara bakarsak, yâni bir okuma bütünlüğü, anlam bütünlüğü olan ayetler tamamlandığı zaman, bir (ع) *ayın* işareti konmuştur. “Kur'an-ı Kerim'i eğer imam namazda okuyorsa, işte burada anlam tamam oluyor, burada rükû edebilir.” diye, *rükû'* kelimesinin son harfi olan *ayın*'dan gelmiş olabilir. Veyahut da, *aşır* dediğimiz sözün *ayın*'ından gelmiş olabilir.

Araplara gelince... Meselâ, son Kur'an-ı Kerim baskısı; hacılar hac ve umre yaptığı zaman, dönüşte veriyorlar. Onlar otuz cüz bölümlenmesini kullanıyorlar, ama her cüzü iki hizbe ayırıyorlar.

Yâni böylece, Kur'an-ı Kerim'de altmış tane hizib var, onların bölümlenmesine göre.

Her hizbi de, dört parçaya ayırıyorlar. O zaman her birinin ismi şöyle: “*Rubuu hizb, nısfu hizb, selâsetü erbaa hizb*” diye geçiyor. Yâni ilk çeyrek, yarım, üç çeyrek ve tamamı olmak üzere. Böylece tabii altmış hizbi dörtle çarparsak, iki yüz kırk tane hizib var. O da bir bölümlenme. Demek onu ezberlemekte filân, öyle bölümlenmeyi uygun görmüşler. Onların Kur'an-ı Kerim çalışması, okuma adetleri öyle.

Ayetler içlerinde, “Anlam bakımından okurken nerede durulursa iyi olur, nerede durulursa mânâ bozulur? Nerede durmak câizdir, nerede durmamak lâzımdır?” diye, duraklama yerlerinin vasfını belirten işaretler de taşırlar. Bunlar meselâ; (م) *mim*, mutlaka durulması gereken yerdir; (ط) *tı*, durulabilen yerdir; (ج) *cim*, câiz olan yerdir; ama (لا) *lâ*, durulmaz. (ق) *Kaf* ve (قف) *kıf* gibi şeyler vardır... Çeşitli duraklama işaretleri kullanılmıştır. Bunlara *hurûf-u secâvendîye* deniliyor. Bunlar da Kur'an-ı Kerim'in güzel okunması, anlam bütünlüğü içinde okunması bakımından faydalı işaretlerdir.

Bizim bu zamanda kullandığımız Kur'an-ı Kerimlerde, okunuş hatalarını engellemek için, (مد) *med* ve (قصر) *kasır* işaretleri de kullanılmıştır. Aynı harflerle yazılan heceler bazen uzun, bazen kısa okunur. Bunu Arapça bilenler kendileri çıkartırlar ama, Arapça bilmeden Kur'an-ı Kerim okuyanlar için, böyle bir işaret gerekmiştir.

Meselâ, (اولئك) *ülâike*'de *elif*, *vav*, *lâm*, *hemze* kürsüsü, *kef* vardır. *Elif*'ten sonra *vav* olduğu halde, burada (*ülâike*) okunmaz, (*ülâike*) okunur, *elif* kısa okunur. Böyle bir âdet. Onun için bunun altında, kısa okunacak diye bir *kasır* işareti vardır. Buna benzeyen başka bir kelime, meselâ, (اولات حمل) *ulâti haml* kelimesi var (Talâk, 65/6), yâni hâmile olan hanımlar mânasına geliyor. Orada da *kasır* işareti vardır, (*ulâti*) diye *elif* kısa okunur. Uzun okunması gereken yerde de, *med* işareti kullanılmıştır. Bunlara da *med* ve *kasır* işaretleri diyoruz.

Baskı hatalarını engellemek için, keyfî baskılar, ticârî baskılar yapıp da Kur'an-ı Kerim'in ciddiyetine hâlel gelmesin diye, bozuk nüshalara yer vermemek için, *tedkîk-ı mesâhif* heyetleri kurulmuştur. Kur'an-ı Kerimleri tedkik eden heyetler... Bunlar çok titizlikle çalışmışlardır. Yâni, en küçük bir işaret bozukluğunu, hareke bozukluğunu dahi hemen düzelttirirler, bastırtmazlar ve onu piyasaya sürdürtmezler. Mühür vururlar. Bu da Kur'an-ı Kerim'e saygıdan kaynaklanan bir titizliktir.

Bir de Kur'an-ı Kerim'in hattının, yâni yazısının çok güzel yazılması meselesi vardır. Osmanlılar aşk ile şevk ile bu işi yapmışlardır, geliştirmişlerdir. Bizde meselâ, en çok tutulan güzel yazılı Kur'an-ı Kerimler, Kayışzâde Hâfız Osman tarafından yazılmıştır, Hâfız Osman hattı diyoruz. Sonra, Kadırgalı Hasan Rızâ Efendi diyoruz. Bunların yazıları çok beğenilmiştir.

En makbul, hafızların kullandıkları nüshalar, baskılar med ve kasırlı, âyet ber-kenâr, meşhur hattatlar tarafından yazılmış nüshalardır. *Âyet ber-kenâr* ne demek?.. Kur'an-ı Kerim'in sayfa satırlarının düzenli tutulması, ayetin yarıdan kesilip öbür sayfaya taşmaması, sayfanın sonunda bitirilmesi hususundaki titizliği gösteren demektir. Yâni, ayetler öyle sayfalardan taşmıyor, sayfa sonunda bir istisnâsıyla bitiyor demektir.

Ben, yakın zamanda basılmış bizim Kur'an-ı Kerim nüshalarına da bakıyorum. Genç hattatlar içinde de, Allah razı olsun, bana kendi yazdıklarını hediye edenler de vardır. Çok güzel yazanlar, çok başarılı hattatlar vardır. Uluslararası ödül kazanmış olanlar vardır, Allah razı olsun...

Hind alimleri, yâni Hind kıtası, Pakistan, Afganistan, Hindistan... Oralarda yetişmiş çok büyük alimler, tarih boyunca dinî ilimlere çok emek sarf etmişlerdir. Oralarda çok değerli, tertipli, böyle yan mâlumâtı, takviye edici mâlumâtı çok güzel verilmiş mealler yazılmış, güzel baskılı Kur'an-ı Kerimler görüyorum. Onlardan bazıları kütüphanemde var... Çok güzel oluyor, baskıları gayet güzel. Fakat onların yazıları, bizim alıştığımız, gözümüzün sevdiği yazı üslûbundan farklıdır. Bizimkiler sanki bize daha zarif, daha ince, daha kıvrak, güzel yazılmış gibi geliyor.

Suud'da basılan son nüshalar, bizim geleneksel bazı işaretlerimizi kullanmadıkları için, bizim

halkımız tarafından okunurken, bazı zorluklar çıkartabiliyorlar. Meselâ, meddi gösteren çekme işareti dediğimiz işaretler onlarda yoktur. Meselâ:

ثُمَّ لَاتِيَنَّهُمْ

(الأعراف: ١٧)

(*Sümme leâtiyennehüm*) (A'raf, 7/17) “Â” uzatılmasını, biz bir çekme işareti yaparak, “*leâtiyennehüm*” okuturuz. Ama onlar bunu koymuyorlar, *lâmelif*'in üstüne bir *hemze* yerleştiriyorlar. *Hemze*'den sonra *elif* uzatma yapacak diye düşünüyorlar. Tabii, *lâm* da olduğu için, *hemze*'yi de oraya yerleştirmek kolay olmadığından, onu “*leâtiyennehüm*” okumakta zorluk çekiliyor. Bir çekme işareti kullanmıyorlar.

Ama onlar, Hatt-ı Osmânî dediğimiz, yâni Hazret-i Osman zamanında kelimeler hangi harflerle yazılmışsa, aynen o harflere riayet ederek, Kur'an baskısına önem vermek bakımından daha titiz davranmışlardır. Bizimkilerde, Hatt-ı Osmânî'ye ilâve bazı harfler ekleyerek, okumayı kolaylaştırmak düşünülmüştür.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde, çeşitli Kur'an baskıları oluyor. Bazıları da kafayı karıştırmak için, kendi fâsık, fâcir itikadlarına uygun olarak, bazı kelimeleri çıkartarak Kur'an baskısına kalkışıyorlar, çeşitli iddialarla, yeni bir takım şeylerle... Tabii Kur'an konusunda

dinleyicilerimizin, müslümanların titiz olması lâzım! Mühürlü, güzel Kur'an-ı Kerim nüshaları kullanmaya çalışmaları lâzım! Alimlerin tavsiye ettiği Kur'an-ı Kerimleri okumaları lâzım!..

e. Ayetlerin Sebeb-i Nüzûlü

Ayetler, bir takım olaylar, hadiseler üzerine nâzil olmuştur. Yâni, ayetin tarihini bilmek bakımından, ne oldu da onun üzerine ayet indi; bunları bilmekte büyük fayda vardır. Bu iniş sebeplerine *esbâb-ı nüzûl* denir. Yâni, ayetin iniş sebebi...

Alimler, Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasında fevkalâde faydalı olan bu bilgileri dikkatle toplamışlardır. İslâm tarihi içinde, Kur'an tarihinin bir bölümüdür bu esbâb-ı nüzûl. Bu konuda büyük, müstakil eserler yazmışlardır. Müfessirler de, ayetin hangi sebeple indiğini anlatmışlardır.

Tabii, ayetin özel bir sebeple, bir hadise üzerine inmiş olması, hükmünün genelliğini engellemez. Yâni hüküm umûmîdir, çünkü emir umûmîdir. Ama, “Şu olay üzerine inmiştir.” deyince, daha iyi anlaşılır Kur'an-ı Kerim... Bazen de yanlış anlama engellenir.

Nitekim, Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz'in de bulunduğu bir savaşta, kahramanlardan bir tanesi düşmana saldırdı, çarpıştı çarpıştı, şehid düştü. Arkadan bakanlar dediler ki:

“—Bak bu kendisini doğrudan doğruya tehlikeye attı. Kendisi şehid oldu. Halbuki Kur'an-ı Kerim'de:

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

(البقرة: ١٩٥)

(*Ve lâ tülkü bi-eydüküm ile't-tehlükeh*) ‘Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın!’ (Bakara, 2/195) buyruluyor.” deyince, Ebû Eyyûb el-Ensârî RA, hem vahiy kâtibi, hem hâfız, hem Peygamber Efendimiz’in mescidinde imamlık yapmış, hem Medine valiliği yapmış büyük zât olduğu için, hemen bu yanlışlığı düzeltti. Dedi ki:

“—Ey insanlar, ey cemaat! Biz Peygamber Efendimiz zamanında, bu ayetten bu mânâyı çıkartmıyorduk. Bu ayet-i kerimenin baş tarafında, ‘Mallarınızı Allah yolunda sarf edin! Onları cimrilik yapıp, elinizi sıkıp da hayırdan, hasenattan kendinizi geri bırakmayın! Böylece malınızı Allah yoluna vermemek sûretiyle, kendinizi tehlikeye atmayın!’ Çünkü, o Allah yoluna sarf edilmeyen mallar cehennemde kızdırılıp insanların yüzlerine, yanlarına, sırtlarına yapıştırılıp öyle azab görecekler.” diye izah verdi.

Demek ki, iniş sebepleri hakkında bilgi sahibi olmak, ayetin kelimelerinden çıkabilecek başka anlamları engellemekte faydalıdır. Onlar önemlidir. Onun için, müfessirler onları yazmışlardır.

Kur’an-ı Kerim’in sayfa çerçevesinin, yazı çerçevesinin dış tarafında, yanında bazı süslü, güzel işaretler vardır. Bunlar neyi gösterir?..

Cüz başlarını gösterir. Kaçınıcı cüzün başlangıcı olduğu orada yazar; veya cüzün içindeki bölümlenmeleri, rubu'ları, yâni çeyrekleri gösterir.

Bir de secde ayetlerini bildiren işaretler vardır. Orada (سجدة) *secde* diye yazar. İçeride de, secdenin sebebi olan ibareler çizgiyle belirtilmiştir. Bunlara dikkat etmek lâzım! O secde ayetlerinde secde etmek gerekiyor.

Kur'an-ı Kerim'in yazısı, görünüşü ile ilgili bu bilgileri bilmek lâzım geliyor. Kur'an-ı Kerim'in incelikleri...

f. Kur'an-ı Kerim'in Okunması

Kur'an-ı Kerim okunması lâzımdır! Kur'an-ı Kerim'in okunması çok lüzumludur! Müslümanlar için çok büyük bir ibadettir, çok yüksek bir zikirdir. Kur'an-ı Kerim'i okumak zikirdir ve çok sevaplıdır. Peygamber SAS Efendimiz, bu hususta pek çok teşviklerde bulunmuştur. O hadis-i şeriflerin bir kısmını okumak istiyorum.

Ama önceden söyleyeyim, Kur'an-ı Kerim'in yüzüne bakmak bile sevaptır. Yâni, insan okuma bilmesede, bu Allah'ın kelâmıdır diye yüzüne baksa, sevap kazanır.

Biliyorsunuz, herhalde aşiret reisiymiş ama, okuma yazma bilmiyormuş Osman-ı Gazi Hazretleri... Osman Gazi diyoruz ama *gâzi*'nin sıfat olması dolayısıyla "Osman-ı Gâzi" demek lâzım!

Osman-ı Gâzi Hazretleri, Şeyh Edebâlî'nin evine misafir gidince, duvardaki şeyi sormuş, “—Nedir bu duvarda asılı duran?..”

Demişler ki:

“—Bu Allah'ın kelâmı, Kur'an-ı Kerim...”

Onun üzerine, gece sabaha kadar el pençe divan durup uyumamış. Ama onun sebebiyle, bu edebi Allah'ın hoşuna gittiği için, bir rüya görmüş: Göbeğinden bir ağaç çıkıyor, dalları gök yüzünü tutuyor... Kocaman bir şey.

“—Efendim böyle bir rüya gördüm.” deyince;

“—Senin neslinden çok büyük bir devlet meydana gelecek ve cihana hakim olacak!” diye, rüyayı tâbir eylemiş Şeyh Edebâlî. Yâni, Kur'an-ı Kerim'e saygının çok faydası var...

Bir kâğıtta (الله) “Allah” adı yazılıymış, yerde onu görmüş bir eşkıya, yol kesen harâmî. “Bu Allah'ın kelâmı, basılmasın üzerine...” diye almış o kâğıdı yerden; yıkamış, bir uygun yere, bir duvar deliğine, kovuğuna koymuş. O gece rüyasında:

“—Sen benim ismime hürmet eyledin. Ben de senin cismini mübarek eyledim, sana iman nasib eyledim!” diye, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden böyle bir hitâba mazhar olmuş.

Rüyada böyle bir iltifat görünmüş kendisine. Ondan sonra da, büyük bir evliya olmuş.

Yâni, Kur'an-ı Kerim'i sevmek, Allah'ın ismini sevmek, hürmet etmek dahi insana çok sevap kazandırır. Kur'an-ı Kerim'in yüzüne bakmak çok sevaplıdır. Sırf yüzüne baksa bile, sevap kazanır insan.

Babasının yüzüne, anasının yüzüne baksa, sevap kazanır... Kur'an-ı Kerim'e baksa, sevap kazanır... Kâbe-i Müşerrefe'ye baksa, sevap kazanır... Saygıyla, sevgiyle, muhabbetle, "Bu bana dinimi öğretiyor." diye hocasının yüzüne baksa, sevap kazanır... Deryaya baksa, denizin enginliğini düşünüp, "Sübhàna'llàh, tebâreke'llàh..." diye Allah'ın birliğini düşünse, sevap kazanır.

Kur'an-ı Kerim'in değil okunması, bakılması bile sevaptır. Ama okunduğu zaman, sevap çok daha fazla olur. Hattâ Allah-u Teâlâ Hazretleri, her harfine on hasene verir. Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—On sevap almak, kelime için değildir. (*Elif, lâm, mîm...*) denildiği zaman; *elif*'e on, *lâm*'a on, *mim*'e on..." Yâni her harfine onar hasene veriliyor.

Hasene de büyük sevap... Allah, insanın bir hasenesini lütfuyla, keremiyle kabul ederse, o sebab-i duhûl-u cennet olur.

O bakımdan Kur'an-ı Kerim'in tilâvet ve kıraatine çok önem vermemiz lâzım! *Tilâvet-i Kur'an*, Kur'an-ı Kerim okumak... *Kıraat*, o da okumak... İkisi de kullanılıyor. Çok önem vermemiz lâzım ve okumaya müdâvim olmamız lâzım! Kur'an harflerini öğrenip, okumamız lâzım!..

Kur'an-ı Kerim okunurken *tertîl* ile okunur. *Tertîl* ile okumak, Kur'an-ı Kerim'in kendine mahsus bir güzel edâ ile okumaktır. Sahabe-i kiram öyle okumuşlardır. Peygamber Efendimiz öyle okumuştur. Yâni, Kur'an-ı Kerim düz bir

konuşma gibi, bir nutuk gibi okunmaz. Bir güzel edâ ve sedâ ile okunur.

Lahn-i Arab üzere okunması, yâni Arab'ın üslûbuna, şîvesine göre okunması, hüznle okunması; ehl-i kitâbın kendi kitaplarını okudukları gibi değil de, daha böyle bir ciddî, vakarlı, dokunaklı şekilde okunması; hattâ okunurken ağlanması tavsiye buyrulmuştur.

g. Kur'an-ı Kerim'i Hatmetmek

Şimdi, bu sohbetimin sonunda, buna benzer hadis-i şeriflerden bir kaç tanesini okumayı düşünüyorum teberrüken.

Kur'an-ı Kerim'de 114 sûre vardır. Kur'an-ı Kerim'in başından okunup sonunda bitirilmesine, yâni 114 sûreyi okuyup, *Fâtiha*'dan başlayıp *Kul eüzü bi-rabbi'n-nâs*'ta bitirmeye *hatim* denilir. *Hatim* mühür demek... Yâni bir şeyi, seriyi, diziyi tamamlayıp, sonra onu bağlamak, mühürlemek mânâsına geliyor. Kur'an-ı Kerim'in hatmi çok sevaptır. Peygamber SAS:¹

عِنْدَ كُلِّ خَتْمَةٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ

(كر. عن أنس)

RE. 320/6 (*İnde külli hatmetin da'vetün müstecâbeh*) [Her hatimden sonra müstecâb bir dua vardır.] buyu rmuştur. Yâni, “Hatim indirildiği zaman yapılan dualar makbul olur.” diye bir müjdedir bu. Onun için, o zaman el açıp hatim duası yapıyoruz. Çünkü o zaman dualar makbul.

Kur'an-ı Kerim'in hatmini tavsiye etmiştir Peygamber Efendimiz. Bu hususta tavsiyeleri, meselâ, her ayda bir hatim indirilmesi tavsiyesi vardır. Kur'an-ı Kerim bizim bölümlerimizde otuz cüz olduğuna göre, her gün bir cüz okumak demektir. Arabî aylara göre 30 gün çeken aylarda 30 günde, 29 gün çeken aylarda da en sonuncuda iki cüz okuyarak 29 günde bitirmek olabilir. "25 günde bitirilsin!" tavsiyesi vardır... Adamına göre, "20 günde bitirilsin! 15 günde bitirilsin! 10 günde bitirilsin!" diye tavsiyesi vardır.

Yedi günde bitirme, hızlı okuyabilen bazı hafızlar için güzel bir usüldür. İşte o zaman, bir günde okunan miktara *menzil* deniliyor. Hind baskıları, Pakistan baskıları bu yedi günlük yerleri işaret etmişlerdir. Çünkü, onlarda buna riayet eden alim çok... Sonra üç günde okuma vardır, yâni bir günde on cüz okuyarak...

Ondan daha hızlı okumayı, Peygamber Efendimiz mânâsı anlaşılmasın diye, yâni takip edilemez diye tavsiye buyurmamıştır.

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.416, no:2254; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VII, s.260; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.279, no:985; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.125; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.390, no:4984; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.271, no:1577; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.47, no:4121; Zehebî, *Lisânü'l-İ'tidal*, c.IV, s.412, no:9643; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.160, no:3340; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.777, no:1786; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.328, no:14396.

Ama menâkıbdan biliyoruz, Bâyezid-i Bistâmî Hazretleri KS, otuz yıl yaya haccetmiş. Her gün de bir hatim yapmış. Günde bir hatim yapacak kadar hızlı okuyabiliyor.

Bizim Şeyh Ömer Ziyâeddin Efendimiz Hazretleri de, Gümüşhânevî Tekkesi'nden... Rahmetli Yusuf Ziyâ Binatlı,² profesör, onun oğluydu. Hepsi nur içinde yatsın, makamları a'lâ olsun... Yusuf Ziya Binatlı, açık öğretimde hukuk dersleri veren bir profesör. Hafızdı rahmetli... Ömer Ziyâeddin Efendi altı saatte hatmedermiş. Yâni altı saat, çok hızlı bir şekilde okuyarak hatmedermiş. Yusuf Ziya Bey de sağlığında anlatmış idi: Böyle gözünü kapattığı zaman, Kur'an-ı Kerim'in sayfası gözünün önüne gelirmiş. Kur'an-ı Kerim'i ayet ayet, aşağıdan alıp yukarıya doğru, geri geri bile okuyabilecek kadar kuvvetli hafızdı.

“—Biz şimdi ne yapalım?.. Sayın dinleyicilerimiz, izleyicilerimiz, seyircilerimiz ne yapsın?” denilecek olursa, ben diyorum ki:

² Prof. Dr. Yusuf Ziya Binatlı (1914-1998): Hukukçu, üniversite öğretim üyesi. 1914'te İskenderiye'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Medenî hukuk, borçlar hukuku ve işletme hukuku alanlarında kariyer yaptı. Çeşitli adli hizmetlerde bulunan Binatlı, ağır ceza reisliğinden ayrılarak, 1958'de Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin kuruluşunda görev aldı. 1974'te Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi başkanlığı yaptı. 1982'de Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi kurucu dekanı oldu. Daha sonra İstanbul'da yerleşti. 30 Nisan 1998'de vefat etti. İstanbul'da Edirnekapı Mezarlığı'nda defnedildi.

“—Bunlardan ibret alalım, utanalım, kendi halimize bakalım! Hiç olmazsa, Kur’an-ı Kerim’in günde bir sayfasını okuyalım!.. Bu bir sayfasını okurken de mânâsını, mealini meal kitaplarından, tefsir kitaplarından takip edelim. Böylece, hiç olmazsa bir senede bir hatim tamamlayalım!” diye tavsiye ediyorum.

Allah-u Teâlâ Hazretleri içimize aşkını, şevkini versin... Kur’an-ı Kerim’e saygı ve sevgi versin... Kur’an-ı Kerim’e sımsıkı sarılarak güzelce okumayı, ahkâmını anlamayı, ahkâmına uymayı nasib eylesin...

h. Kur’an-ı Kerim’i Kaç Günde Okumalı?

Şimdi vaad ettiğim hadis-i şerifleri okumak istiyorum sohbetimin sonunda... Kur’an-ı Kerim’in ne kadarda bir okunması gerektiğine dair hadis-i şerifleri okuyayım önce... Peygamber SAS buyuruyor ki:³

اِقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ قَالَ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً قَالَ
فَأَقْرَأُهُ فِي عِشْرِينَ لَيْلَةً قَالَ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً قَالَ
فَأَقْرَأُهُ فِي سَبْعٍ وَلَا تَزِدْ عَلَيَّ ذَلِكَ

(بخ.م.د. عن ابن عمرو)

RE. 78/10 (Ikrai’l-kur’âne fî külli şehrin! Kàle: Innî ecidü kuvveten. Kàle: Fakra’hü fî ısrîne leyleten! Kàle: Innî ecidü kuvveten. Kàle: Fakra’hü fî aşrin! Kàle: Innî ecidü kuvveten. Kàle: Fakra’hü fî seb’in ve lâ tezid alâ zâlike!)

Bu Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA tarafından rivayet edilmiş. Müslim'de, Buhârî'de, Ebû Dâvud'da olan, sahih bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz bu mübarek râvîye, Abdullah RA'a demiş ki:

(Ikraü'l-kur'âne fî külli şehrin!) “Her ayda bir hatim indir, Kur'an-ı Kerim'i her ayda oku!” *(Kâle: Innî ecidü kuvveten.)* “Ben kendimde kuvvet hissediyorum, daha hızlı okuyabilirim yâ Rasûlallah! Kuvvetliyim, daha fazlasını yapabiliyim.” deyince; *(Kâle: Fakra'hü fî işrîne leyleten!)* “O halde yirmi günde oku!” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

(Kâle: Innî ecidü kuvveh.) “Ben güç yetirebilirim daha hızlı okumaya!” deyince; *(Kâle: Fakra'hü fî aşrin.)* “O zaman on günde oku!” buyurmuş, o zaman günde üç cüz ediyor. *(Kâle: Innî ecidü kuvveh.)* “Ben kendimde kuvvet hissediyorum, daha hızlı okuyabilirim yâ Rasûlallah!” deyince; *(Kâle: Fakra'hü fî seb'in!)* “Yedi günde oku!” buyurmuş, yâni haftada bir. *(Ve lâ tezid alâ zâlike!)* “Daha da hızlı yapma! Yâni, yedi günde hatmetmek senin için uygundur.” buyurmuş.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.4767; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, no:1159; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.441, no:1388; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.200, no:6880; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.293, no:2105; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.337, no:2345; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.392, no:2162; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.396, no:3863; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.991, no:2815; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.V, s.293, no:4163.

Diğer bir hadis-i şerif. O da yine Ahmed ibn-i Hanbel rivayeti, Abdullah ibn-i Amr RA'dan:⁴

اِقْرَأْهُ فِي كُلِّ شَهْرٍ اِقْرَأْهُ فِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ
اِقْرَأْهُ فِي عِشْرِينَ اِقْرَأْهُ فِي خَمْسَ عَشْرَةَ اِقْرَأْهُ
فِي عَشْرَةٍ اِقْرَأْهُ فِي سَبْعٍ لَا يَفْقَهُهُ
مَنْ يَقْرَؤُهُ فِي أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثٍ

(حم. عن ابن عمرو)

(*Ikrai'l-kur'âne fî külli şehrin*) “Kur'an'ı bir ayda bitir! (*Ikra'hu fî hamsin ve işrîne*) Yirmi beş günde bitir! (*Ikra'hu fî işrîne*) Yirmi günde bitir! (*Ikra'hu fî hamse aşrete*) On beşte bitir! (*Ikra'hu fî aşrin*) Onda bitir! (*Ikra'hu fî seb'in*) Yedide bitir! (*Lâ yefkahuhû men yakrauhû fî ekalle min selâs.*)

Üç günden daha hızlı okuyan, mânâsını fehmedemez, derinliğini kavrayamaz! Çünkü, hızlı okuyacağım diye geçer.” buyurmuş.

Demek ki, üç günden daha hızlı yapanlar, artık çok olağanüstü bir şey yapmış oluyorlar.

⁴ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.442, no:1390; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.165, no:6546; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.977, no:2772 ve c.II, s.438, no:4133; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.V, s.293, no:4162; RE. 78/11.

i. Kur'an-ı Kerim'i Hüzünle Okumak

Sonra buyurmuş ki, Peygamber SAS Efendimiz:⁵

اِقْرَأِ الْقُرْآنَ بِالْحُزْنِ فَإِنَّهُ نَزَلَ بِالْحُزْنِ

(طس.ع. وأبو النصر في الأمانة عن عبد الله بن بريدة عن أبيه)

RE. 78/13 (*Ikrau'l-kur'âne bi'l-huzni*)
“Kur'an-ı Kerim'i hüzün ile okuyun, mahzun mahzun okuyun! (*Feinnehû nezele bi'l-huzn.*)
Çünkü o mahzun indi.”

Kur'an-ı Kerim, nice nice acı olaylar, mücadeleler, kâfirlerin zulümleri ile karşılaşılarak indi. İmanından dolayı müslümanlar, sahabe-i kiram ne kadar eziyet çektiler... Hüzünle okunacak yâni. Şarkı değil, lâlettayin bir mûsikî parçası değil... Onun ciddiyetini gösterecek tarzda okumak lâzım:⁶

اِقْرَأُوا الْقُرْآنَ بِلُحُونِ الْعَرَبِ وَأَصْوَاتِهَا

وَإِيَّاكُمْ وَلُحُونِ أَهْلِ الْفِسْقِ

وَأَهْلِ الْكِتَابَيْنِ وَسَيَجِيءُ قَوْمٌ مِنْ بَعْدِي

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.193, no:2902; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.196; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.I, s.409, no:1284; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.96, no:313; Zehebî, *Mîzânü'l-l'tidal*, c.I, s.233, no:893; Büreyde el-Eslemî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.351, no:11694; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.978, no:2777; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.V, s.301, no:4179.

يُرْجَعُونَ الْقُرْآنَ تَرْجِيعَ الْغِنَاءِ
وَالرَّهْبَانِيَّةِ وَالنَّوْحِ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ
مَفْتُونَةٌ قُلُوبُهُمْ وَقُلُوبُ الَّذِينَ
يُعْجِبُهُمْ شَأْنُهُمْ

(هـب. عد. محمد بن نصر في الصلاة، وأبو النصر السجزي في الأمانة، عن حذيفة)

RE. 78/15 (*Ikrau'l-kur'âne bi-lühûni'l-arabi ve asvâtiâ*) “Kur'an-ı Kerim'i Araplar'ın edâsıyla, sesleriyle okuyun! (*Ve iyyâküm ve lühûne ehli'l-fısk*) Ehl-i fıskın, yâni şarkıcıların, türkücülerin, defçilerin, çalgıcıların mûsikîsi şeklinde okumayın! (*Ve ehli kitâbeyn*) Ehl-i kitabın kendi kitaplarını okuyuş tarzları var, öyle okumayın!” diye de tavsiye buyurmuş.

(*Ve seyecîü kavmün min ba'dî*) “Benden sonra, asırlar geçtikten sonra, ümmetimin içinden bazı insanlar çıkacak; (*yürecciûne'l-kur'âne tercîa'l-gınâi ve'r-rahbâniyyete ve'n-nevhu*) Kur'an-ı Kerim'i şarkı okur gibi okuyacaklar; ruhbanların kendi kutsal kitaplarını okudukları gibi monoton, yâni yeknesak, tatsız bir tarzda okuyacaklar; ve bir de ölü ağlayıcılarının feryad u figanları gibi okuyacaklar.”

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.183, no:7223; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.540, no:2649; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.II, s.78; Huzeyfe ibn-i Yemân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.979, no:2779; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.350, no:11693; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.V, s.302, no:4180.

(*Lâ yücâvizü hanâcirahüm meftûnetün kulûbühüm*) “Kur’an-ı Kerim onların gırtlaklarından daha aşağıya, gönüllerine, kalblerine geçmez. Yâni sırf ağızdan okuyorlar, içten okumuyorlar. Kalpleri fitnelidir. (*Ve kulûbü’llezîne yu’cibühüm şe’nehüm*) Ve onların bu okuyuşlarını beğenenlerin de kalpleri fitnelidir, onlar da fitneye uğramış olacaklardır.”

Sonra buyuruyor ki Efendimiz:⁷

إِقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَابْكُوا فَإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَّأْ كُوا
لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ

(ابن نصر عن سعد بن أبي وقاص)

RE. 78/16 (*Ikrau’l-kur’âne ve’bkû*) Kur’an-ı Kerim’i okuyun ve ağlayın! (*Ve in lem tebkû fetebâkev!*) Ağlamak gelmiyorsa bile içinizden, ağlıyormuş gibi kendinizi ağlamağa zorlayın! (*Leyse minnâ men lem yeteganne bi’l-kur’ân*)

Kur’an-ı Kerim’i dümdüz okuyan da bizden değildir.”

Kur’an-ı Kerim’i biraz şöyle kendisine mahsus, güzel Kur’an-ı Kerim okuyuşuyla okumak lâzım!..

j. Kur’an-ı Kerim’i Öğrenmek ve Öğretmek

Sonra, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁸

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَاقْرَأُوهُ وَارْقُدُوا فَإِنَّ مِثْلَ

الْقُرْآنِ لِمَنْ تَعَلَّمَهُ فَقَرَأَهُ وَقَامَ بِهِ

كَمِثْلِ جِرَابٍ مَحْشُورٍ مِسْكَاً يَفُوحُ رِيحُهُ

فِي كُلِّ مَكَانٍ وَمِثْلَ مَنْ تَعَلَّمَهُ فَيَرْقُدُ وَهُوَ فِي

جَوْفِهِ كَمِثْلِ جِرَابٍ أُوكِيَ عَلَى مِسْكِ

(ت. ن. ه. هب. حب. عن أبي هريرة)

RE. 253/9 (*Teallemü'l-kur'âne va'kraûhü ve'rkudû! Feinne mesele'l-kur'âni li-men teallemehû fekaræhû ve kâme bihî, kemeseli cirâbin mahşuvvin misken, yefûhu rîhuhû fî külli mekânin; ve meselü men teallemehû feyer kudü ve hüve fî cevfihi, kemeseli cirâbin ûkiye alâ miskin.*)

⁷ Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.208, no:1198; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.69, no:1235; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.97, no:314; Muhammed ibn-i Nasr el-Mervezî, *Muhtasar-ı Kıyâmü'l-Leyl*, c.I, s.200, no:156; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.984, no:2794; Suyûtî, *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.V, s.308, no:4190.

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.156, no:2876; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.78, no:217; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.5, no:1509; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.5, s.499, no:2126; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.227, no:8749; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.432, no:8402; Ebü'ş-Şeyh, *el-Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.386, no:334; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.791, no:2269; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XI, s.300, no:10835.

Buyuruyor ki Efendimiz, bu hadis-i şerifinde:

“—Kur’an-ı Kerim’i öğreniniz, okuyunuz ve ondan sonra uyuyunuz!”

Yâni, Kur’an-ı Kerim’in bir okunması faslı olacak, yatmadan önce okunacak, ondan sonra uyunacak.

“—Çünkü, Kur’an-ı Kerim’i öğrenen, okuyan ve onun ahkâmına uyan, içi misk kokusu dolu bir dağarcığa benzer. Kokusu her tarafa yayılır, herkes mest olur, memnun olur. Ama Kur’an-ı Kerim’i bildiği halde, okumadan uyuyan kimse de, —yâni gece veya gündüz neyse, okumayan kimse— içinde Kur’an-ı Kerim var ama, bu ağzı bağlı bir misk torbasına benzer. Yâni, içinde misk var ama kokusu yok, çünkü ağzı bağlı...”

Diğer bir hadis-i şerif. Bu da Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan:⁹

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَاتْلُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ جَازِيكُمْ عَلَى

تِلَاوَتِهِ بِكُلِّ حَرْفٍ عَشْرَ حَسَنَاتٍ

أَمَا إِنِّي لَا أَقُولُ الْمَ حَرْفٌ

(إبن الضريس عن ابن مسعود)

RE. 253/10 (*Teallemü’l-kur’âne ve’tlûhü!*)

“Kur’an-ı Kerim’i öğreniniz ve okuyunuz!

(*Feinna’llàhe câzîküm alâ tilâvetihî*)

Çünkü Allah, Kur’an okuduğunuz için

sizi mükâfatlandıracaktır. (*Bi-küllî*

harfin aşra hasenâtin) Her harf için, on

hasene vererek mükâfatlandıracaktır.

(*Emmâ ennî lâ ekülü elif, lâm, mîm harfun*)
'*Elif, lâm, mîm*' bir harftir demiyorum..."

Çünkü *harf*, Arapça'da edat mânâsına da geliyor. Yâni bizim gibi, dilde a, b, c gibi bir harf mânâsına da gelmiyor. "Ben, (*Elif, lâm, mîm*) bir harftir demiyorum. *Elif* bir, *lâm* bir, *mîm* bir harftir demek istiyorum." diye, tek tek, her harfine on hasene verileceğini bildirmiş oluyor. Ve buyuruyor ki:¹⁰

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَسَلُّوا بِهِ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَنْ يَتَعَلَّمَهُ

قَوْمٌ يَسْأَلُونَ بِهِ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْقُرْآنَ يَتَعَلَّمُهُ

ثَلَاثَةَ نَفَرٍ رَجُلٌ يُبَاهِي بِهَا

وَرَجُلٌ يَسْتَأْ كُلُّ بِهِ وَرَجُلٌ يَقْرَأُهُ لِلَّهِ

(İbn-i Nضر، هب . عن أبي سعيد)

RE. 253/12 (*Teallemü'l-kur'âne ve selû bihi'l-cennete kable en yeteallemühû kavmün yes'elûne bihî ed-dünyâ. Feinne'l-kur'âne*

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.130, no:8648; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VI, s.118, no:29934; Saîd ibn-i Mansur, *Sünen*, c.I, s.35, no:6; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.279, no:808; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.1, s.286, no:133; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.828, no:2378.

¹⁰ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.534, no:2630; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.828, no:2379; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XI, s.301, no:10838.

yeteallemühû selâsetü neferin: Racülün yübâhî bihî, ve racülün yeste'kilü bihî, ve racülün yakrauhû li'llâh.)

Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nden rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

“—Kur'an-ı Kerim'i öğreniniz ve onunla Allah'tan cenneti isteyiniz!” Okuyup, “Yâ Rabbi, Kur'an'ını okuyorum, bana cenneti nasib et!” diye. Ne zamandan önce?.. (*Kable en yeteallemehû kavmün yes'elûne bihi'd-dünyâ*) “Bu Kur'an'ı okuyup da, onunla dünyalık elde etmeye çalışan kavimler ortaya çıkmadan önce, siz Kur'an'ı okuyun ve onunla cenneti isteyin!”

Demek ki, bazıları Kur'an-ı Kerim'i dünyalık kazanmaya alet edecekler. “O olmadan, siz sırf Allah rızası için okuyup, cenneti kazanmayı isteyiniz!” buyruluyor.

(*Feinne'l-kur'àne yeteallemühû selâsetü neferin*) “Çünkü, Kur'an-ı Kerim'i üç kişi öğrenir, üç tip insan, üç cins insan öğrenir:

1. (*Racülün yübâhi bihî*) “Onunla iftihar edip, böbürlenmek için öğrenen insan.” Yâni, ben Kur'an biliyorum diye tavır koyup, fiyaka satan, ilmiyle böbürleneni... Bu makbul değil.

2. (*Ve racülün yeste'kilü bihî*) “Kur'an-ı Kerim'le yiyen, geçimini sağlayan, yâni dünyalığını sağlayan kimse...” Bu da makbul değil. Yaptığı iş günah...

3. (Ve racülün yakrauhû li'llâh) “Sırf Allah rızası için okuyan... Rabbim bana ne öğretmiş, ne emir buyurmuş, ben onu tutayım diye ihlâsla okuyan...”

İşte öyle, ihlâsla okuyan kimselerden olmağa gayret etmemiz lâzım!..

Başka bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:¹¹

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَعَلِّمُوهُ النَّاسَ

(حم.ك.ق. عن ابن مسعود)

RE. 253/8 (*Teallemü'l-kur'âne ve allimûhü'n-nâs.*) “Kur'an-ı Kerim'i hem kendiniz öğrenin, hem de insanlara öğretin!”

Demek ki, sizler ve bizler, sevgili izleyiciler, hem kendimiz öğreneceğiz; hem de çocuk çocuğumuza, hükmümüz altında olan insanlara, Kur'an-ı Kerim'in okunuşunu öğreteceğiz! Bir de anlamını, ahkâmını, tefsirini öğreneceğiz ki, mûcebince amel edelim!.. Allah-u Teâlâ Hazretleri ne buyurmuşsa, buyruğunu turalım! Neleri yasaklamışsa, yasakladığından kaçınalım! Böylece rızasını alalım, cennetine girelim, rıdvân-ı ekberine vâsıl olalım!..

¹¹ Dârimî, *Sünen*, c.I, s.83, no:221; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.7950; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.81, no:45; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.441, no:5028; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.53, no:403; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.36; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.208, no:11953; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.63, no:6305; Şâşî, *Müsned*, c.II, s.395, no:778; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XI, s.378, no:2498; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.826, no:2372; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.405, no:7133; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XI, s.301, no:10839.

Böyle bir niyetle tefsir derslerine, Kur'an-ı Kerim'in izahı sohbetlerine başlamış olduk, Allah-u Teâlâ Hazretleri itmâmını nasib eylesin... Çok ciddî bir işe başladık, yardımcımız olsun... Aczimize, kusurumuza rağmen sevabını umarak bu işi yapıyoruz. Siz de sevabını umarak dinleyin ve öğrendiklerinizi uygulayın!.. İnşâallah önümüzdeki derslerde *Eüzü-besmele*'den başlayarak, *Fâtiha*'dan başlayarak sırasıyla Kur'an-ı Kerim'in izahını yapalım!..

Siz de kaydedin!.. Hem bandlarınıza, şeritlerinize kaydedin, ses olarak bulunsun... Çünkü koyduğunuz zaman seyahatte, iş yerinizde; bir taraftan iş yapar, bir taraftan seyahat eder, bir taraftan dinlersiniz. Hem de önemli, can alıcı noktalarını, sizin için mühim olan, mühim gördüğünüz kısımlarını, “Ben şunu yazayım da, hatırımda kalsın da, uygulayayım!” diye not alırsanız; oradan da büyük sevaplar alırsınız.

Böylece inşâallah bütün izleyiciler sayısınca, Türkiye sayısınca, Türkçe bilenler sayısınca Kur'an ehli insanlar çoğalır... Dinimiz kuvvetlenir, yayılır, Allah'ın dini cihana hakim olur. Allah'ın dini hakim olunca; ilim, irfan, ahlâk, merhamet, insanlık hakim olur. İnsanlar, âlem-i İslâm, hattâ bütün cihan, bütün insanlar böylece saadete ererler.

Allah-u Teâlâ Hazretleri tevîkîni refîk eylesin... Cümlemizi iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû*, aziz ve sevgili izleyiciler!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

06. 10. 1998 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

